

Михайло Ілєнко

АПЕТИТ

В студійному буфеті на мене чекала несподіванка: за столом в гримі і костюмі сидів Бенюк і, не на жарт, обідав. Власне кажучи, в цьому нічого надзвичайного не було: Богдан завжди обідає не на жарт, але сьогодні ця тарілка борщу була цілком недоречною.

— Бодику! — перелякався я. — А як же зйомка?

Справа в тому, що сьогодні ми збиралися знімати сцену, де в одному кадрі, вкрай виснажений голодом, Богдан мав з'їсти одну велику тарілку борщу без трюків, дублерів, каскадерів — без «стопів». Враховуючи обов'язкові дублі, ця зйомка загрожувала йому кількома тарілками.

— Нема проблем! — сказав Беня, ковтаючи сосиску.

— Але ж ти маєш бути в кадрі голодним! Тиждень не їв! Ти що — забув?

— Не враховуєш сили акторського перевтілення... — він розслаблено тягнув сметану з томатним соком, помішуючи ложечкою каву.

Реквізитором в знімальній групі у нас працювала симпатична літня жінка — особистість відома на студії. За неї завжди точилося змагання між групами, бо всі знали і знають досі — Марія Пилипівна може все. В той день вона розшукала мене перед зйомкою, аби швиденько та ініціативно намалювати таку схему: борщ для зйомок замовлений в цьому самому буфеті, але...

— Борщ хороший, — вліз Беня зі своїм діагнозом, ковтаючи заварне тістечко.

— Але кастрюлю в буфеті нам не дають, бо невідомо, до якої години ми її затримаємо, а сьогодні — п'ятниця.

— Ну то як же? — спитав я її, спостерігаючи, як Бодик заїдав це все кавуном.

— У мене в реквізиті є відро. Емальоване. Нове. Чисте. Я його купила два дні тому, вимила як слід — принесу у відрі.

Я подивився на Бенюка.

— Несіть... — погодився він.

Відро борщу розвеселило знімальний майданчик, бо воно було повнісіньке — по вінця.

— Хороша прикмета, — зрадів Богдан, але він помилився.

— Мотор! — сказав я.

Перший дубль довелося зупинити, бо замиготіло світло.

— Стоп!

Другий дубль — випадання з різкості, третій — невчасно закінчилася плівка, четвертий — ще якась холера... Як не піде, то вже не піде! От і вір після цього в хороші прикмети...

Але — як він його їв!

Це був маньяк! Жертва лікувального голодування! Жоден упир не дивився так на свою жертву, як Беня на чергову тарілку...

На сьомому дублі мені стало страшно.

На одинадцятому дуже захотілося борщу.

Зйомка вперто не складалася: то мікрофон вліз, то — забули наїхати трасфокатором... та й як тут не забудеш? Голодні судомини тепер душили не лише актора.

На п'ятнадцятому дублі, згідно з прислів'ям — саме «під час їжі» — перед знімальною групою в повний ріст постав апетит. Нікого вже не цікавила зйомка — всі спостерігали лише за відром. В психіатрії існує діагноз: «гастрономічна kleptomania».

Рибалки називають подібне явище природи «жор». Під час жору шука, наприклад, кидається навіть на блесну — на голу жилку! Вона не випускає її з зубів й на березі. Інколи доводиться обкусувати жилку кусачками.

Дивлячись на те, як Богдан їсть, я пожалів, що не пообідав разом з ним перед зйомкою. Тим більше — невідомо, чи залишиться щось в буфеті до перерви: п'ятниця. Несподівано я спіймав себе на тому, що мені давно вже не хотілося їсти так, як зараз.

Це був не жор і не kleptomania. Це була сила акторського перевтілення.

Після четвертого дубля я подивився на механіка, який перевіряв камеру.

— Ще дубль, — сказав він, ковтаючи слину. — Надрив перфорації.

Марія Пилипівна мовчки перевернула порожнє відро.
— Несіть ще! — порадив Богдан.
— Мені в буфеті все віддали: п'ятниця — закривають...
Вирішили так: поки привезуть з ресторану — зробимо перерву. Після перерви знімемо цей клятий кадр.
В буфет я встиг останнім.
Переді мною в черзі стояв Богдан Бенюк.
Він повністю впакував свій піднос стравами, залишивши буфетну вітрину порожньою.
Галя відкрила холодильник, аби я сам побачив порожні полиці, і розвела руками:
— Я вже закривала, а тут ваша група — наче з голодного краю...
— Нічого не лишилося?
Галя засоромилася.
— Та є тут у мене... Ніхто братів не хотів, то я для Главка відклала — п'ятниця: все одно пропаде...
На тарілці лежав останній шніцель для Главка.
Галя була поганої думки про старого студійного кобеля, якого звали Главк. Главк такого не їв. Це був фірмовий шніцель. Режисерський. Але режисерові його з'їсти теж не довелося. Я не знав про це і обережно ніс холодну тарілку з холодним шніцелем, шукаючи вільного місця. Знайшовся єдиний стілець — поруч із Богданом. Я підсунув свою тарілку скраєчку, сів.
— Оце і все? — спитав Богдан, оцінюючи мій шніцель.
— Апетиту нема.
— Треба себе примушувати, — процитував Богдан анекдота, якого в ті часи ще не існувало в нашому обігу.
Згідно з правилами хорошого тону, я взяв у ліву руку виделку, потім, згідно з правилами тодішнього совкового етикету, який обходився без ножів, — в праву руку я взяв ще одну алюмінієву виделку і натиснув нею на шніцеля.
Та виделка, яку я намагався перевтілити в ножа, зламалася навпіл, не залишивши на шніцелі й сліду.
Богдан посміхнувся.
Посміхнулися й сусіди за столом.
Знаєте той голод, коли буває не до сміху? Я похмуро підвівся і пішов за другою виделкою.
Тепер мені вже легко розповідати про це, а тоді я йшов, проштрикнутий голодом, злий, як Главк в молодості, коли він покусав на студії начальника одноіменного державного закладу.
Я взяв другу виделку, сів, натиснув на шніцеля.
До речі, деякі очевидці стверджують, що ніхто не кусав ніякого начальника тодішнього кіноглавку. Просто, коли він з'явився на студії, молодий студійний кобель дружньо привітався до нього, але, оскільки ще з дитинства цей пес був картавим, то і гавкав він картово: «Главк»!
Начальник почервонів, кинув погляд на директора студії, який зустрічав його на прохідній, суво-

ро сказав водієві: «Розвертай» і надовго позбавив студію своєї прихильності.
Друга виделка теж зламалася.
Тепер сміялися не лише за нашим столом. Не сміявся лише я. Третю виделку я вибирав довго і ретельно, бо сміх за моєю спиною змінився тишею очікування. Всі вже перейшли до кави і тепер спостерігали абсурдну виставу, але, поки я вибираю собі зброю, згадаю ще про студійну прохідну. Це було місце, на якому чомусь дуже часто відбувалися епічні сцени. Наприклад, така: зустріч директора студії з іноземним продюсером — це вже після Чорнобиля.
Продюсер вийшов з машини, стягнув з голови капелюха і схилив голову у скорботному мовчанні перед студійною Дошкою пошани.
Запанувала тиша.
— Чіорнобиль? — нарешті спитав продюсер у директора.
Директор озирнувся, слідкуючи за поглядом гостя. З фотокарток дивилися на них суворі мовчазні студійні працівники.
— Ні! Це ті, хто добре працює!
— А решта що — погано? — здивувався продюсер за допомогою свого перекладача.
Втім, аби не затягувати скажу, зйомка, як і належить зйомці, все-таки відбулася після перерви! Щоправда, не з першого, а з третього дубля, але, нарешті, всі підтвердили: «Було».
Я вже хотів сказати своє звичайне: «Дуже дякую! На сьогодні все!», але не погодився Богдан.
— У мене був поганий дубль. Найгірший.
Відверто кажучи, він був правий. Та й скільки ж можна їсти цього борщу?
— Прошу ще дубль, принципував Бенюк. — Акторський. Тільки не заважайте, дайте сконцентруватися.
Багато часу на концентрацію не пішло. Принаймні, студійна медсестра, за якою я послав до нашого медпункту, ще не встигла до знімального майданчика, як дубль було знято.
Пам'ятаю лише, як Богдан дивився на цей борщ. Якби людожер таким замріяним, таким закоханим поглядом подивився на капітана Кука, той сам запропонував би йому будь-яку частину свого організму на вибір.
Це була поема акторського перевтілення.
До речі, саме цей дубль було вмонтовано в фільм.
До речі, саме після цього кадру половина залу, як правило, біжить до буфету.
Нарешті, про третю виделку.
Знімальна група з кавою перетворилася на стоп-кадр, спостерігаючи, як я приміряюсь до шніцеля. Я надавив.
Третя виделка витримала.
Шніцель теж витримав.
Витримала тарілка, але несподівано все, що стояло на столі, зрушило разом з ним вбік, перекинулося, як палуба комп'ютерного Титаніка, і розлетілося по підлозі — не витримала ніжка стола.
Я і досі зберігаю її половинку на пам'ять.